

Vraag 1 - Wat vindt u van het voorgestelde beleid in de sectoren industrie, elektriciteit, gebouwde omgeving, mobiliteit en landbouw en landgebruik (Hoofdstuk 3)?

- Het is goed dat er beleid is/komt om de energietransitie verder te versnellen en structureler in te zetten op het besparen van energie (o.a. in de vorm van een energiebesparingsplicht).
- Echter, de energiecrisis vraagt een nog urgentere, directieve en meer lange termijn aanpak (minstens vijf generaties vooruit) dan nu geschetst. De problemen stapelen zich op en vragen om een aanpak die verder kijkt dan de huidige en komende regeerperiode: van energietekorten, energiearmoede, overmatig gebruik van fossiele brandstoffen, leveringsproblemen en tekorten aan geschikt personeel dat nodig is om de transitie waar te maken.
- Als gevolg van de klimaatcrisis en onrust op vele gebieden stevenen we af op een energiecrisis die zijn weerga niet kent en het land lam kan leggen. De gascrisis van eind 2021 was slechts de generale repetitie en daar kwam ook de oorlog in Oekraïne nog bij met als resultaat veel onzekerheid over hoe Nederland de wintermaanden ingaat (er worden grote energietekorten verwacht).

Vraag 2 - Wat vindt u van het voorgestelde beleid in de horizontale beleidsagenda's, waaronder de circulaire economie, het actieplan groene banen en de betrokkenheid van burgers bij het klimaatbeleid (Hoofdstuk 4)?

- Er ontbreekt nog een aanpak om de energie/klimaatcrisis ook daadwerkelijk als crisis op de agenda te zetten bij de bevolking. Ja, er lopen voorlichtingscampagnes en die worden uitgebreid/aangescherpt. De urgentie om de crisis waarin we verkeren wordt nog onvoldoende scherp gepositioneerd als gedeeld probleem waar we allemaal een rol in spelen als we het willen bestrijden (vergelijkbaar met de coronacrisis).
- Aanvullend op bovenstaande ontbreekt een burgerberaad op een specifiek thema zoals de energietransitie. Er wordt wel gesproken over burgerfora en er worden randvoorwaarden geschetst om deze succesvol te laten verlopen. Dit is echter te vrijblijvend, wat betekent dat een rijke bron van kennis, ervaring en probleemoplossend vermogen niet wordt aangeboord: de inwoners van ons land. Dat is niet alleen een gemiste kans, maar ook een recept voor maatschappelijke onrust.

Vraag 3 - Wat vindt u van de voorgestelde governance en uitvoering van het klimaatbeleid, waaronder de invullingen van de Rijksregie, de (wetenschappelijke) Klimaatraad en de inrichting van het brede maatschappelijke klimaatoverleg (Hoofdstuk 6)?

- Het feit dat zelf onderzoek wordt uitgevoerd is goed maar we hebben niets aan nog meer rapporten over kennis die reeds in het IPCC rapport van de Verenigde Naties tot achter de komma voor ons is uitgespeld. Er is geen tijd om nog meer raden samen te stellen en rapporten op te stellen. Dit is de eeuw van geweten: wat gaan we doen, welke voorouder willen we zijn en hoe mobiliseren we ie-der-een in onze maatschappij om een steen(tje) bij te dragen?

Vraag 4 - Welke mogelijkheden ziet u om het beleid opgenomen in het beleidsprogramma te verbeteren en/of te versnellen?

Beleg een terugkerende persconferentie

- Behandel de energie/klimaatcrisis als de nationale crisis die het is en informeer burgers structureel over de stand van zaken en de urgentie.
 - Trek lessen uit de coronacrisis en maak op korte termijn het energie/klimaatprobleem evenredig urgent. Als we niet genoeg doen om de opeenstapeling van problemen te beteugelen, zijn de gevolgen niet te overzien en betalen we allemaal de rekening.
 - Beleg een terugkerende persconferentie: Een 'OMT' vertelt open en transparant hoe het in ons land gesteld is met de klimaatcrisis en – al op heel korte termijn – de energiecrisis waar we dit najaar op afstevenen. Een 'dashboard' toont aan welke knoppen we kunnen (en moeten!) draaien. Zet in op energiebesparing, het isoleren van woningen en bedrijven en het stoppen met het gebruiken/financieren van fossiele brandstoffen.
 - Door iedereen (bedrijfsleven, burgers) structureel in een persconferentie goed te informeren over de urgentie van de energie/klimaatcrisis, wordt het mogelijk de samenleving in z'n geheel aan te spreken op de eigen verantwoordelijkheid. Het biedt ook kans om praktische handvatten te bieden en het draagvlak voor de crises te vergroten.
 - De problemen zijn nu al zichtbaar, we hebben nog een paar jaar de tijd om de gevolgen van gevaarlijke klimaatverandering een halt toe te roepen en hebben iedereen in de samenleving nodig om dit voor elkaar te krijgen.
 - Denk aan een 'OMT' dat wordt samengesteld (in samenwerking) met de experts uit bijvoorbeeld het [Klimaatcrisis Beleid Team](#) (KBT), aangevuld met bijvoorbeeld Heleen de Coninck (Eindhoven) en Gerard van der Steenhoven (KNMI).
-
- Prof. Dr. Jeroen C.J.M. van den Bergh, Milieueconomie | Universitat Autònoma de Barcelona, Vrije Universiteit Amsterdam
 - Prof. Dr. Koos Biesmeijer, Leerstoel Natuurlijk Kapitaal, Wetenschappelijk directeur Naturalis | Universiteit Leiden
 - Prof. Dr. Marc Davidson, Filosofie van duurzaamheid en milieu | Radboud Universiteit
 - Prof. Dr. Ing. Jan Willem Erisman, Milieu en Duurzaamheid | Centrum voor Milieuwetenschappen Universiteit Leiden
 - Prof. Dr. Anke van Hal, Leerstoel Sustainable Building | Nyenrode
 - Dr. Reint Jan Renes, Gedragwetenschapper, Lector Psychologie voor een Duurzame Stad | Hogeschool van Amsterdam
 - Ir. Jan Paul van Soest, Onafhankelijk expert duurzaamheid | De Gemeynt
 - Drs. Rens van Tilburg, Directeur Sustainable Finance Lab | Universiteit Utrecht
 - Dr. Gerdien de Vries, Universitair docent Klimaatpsychologie Directeur Energy Transition Lab | TU Delft
 - Prof. Dr. Bert van Wee, Duurzame Mobiliteit | TU Delft
 - Prof. Dr. Ernst Worrell, Energy, Resources & Technological Change | Universiteit Utrecht
 - Ir. Frans Rooijers, Directeur, energie-expert | CE Delft

Start een burgerberaad gericht op de energietransitie/crisis

- Parallel aan een terugkerende persconferentie is het zinvol een burgerberaad te starten in het teken van de energietransitie. Een burgerberaad is een beproefde methode om inwoners op een volwaardige manier mee te laten denken en mee te laten beslissen over ingewikkelde vraagstukken.
- Bij deze manier van besluitvorming buigt een gelote dwarsdoorsnede van de bevolking (van een wijk, gemeente, regio of land) zich over een complexe, beladen kwestie. Deze groep burgers krijgt een helder mandaat, zodat vooraf duidelijk is hoe de uitkomst politiek

opgevolgd zal worden. De deelnemers laten zich informeren door een breed spectrum aan experts en belanghebbenden, om zich daarna samen te beraden over mogelijke oplossingen. Gezamenlijk ontwikkelen zij maatregelen die eerlijk en toereikend zijn, waarbij het algemeen belang leidend is. Burgerberaden worden onafhankelijk georganiseerd en hebben verschillende waarborgen om politieke of andere externe beïnvloeding te voorkomen.

- Burgerberaden betrekken een bredere groep burgers dan traditionele inspraakprocessen, omdat deelnemers geselecteerd worden via gestratificeerde loting. Dat is democratischer, omdat 1) op die manier een dwarsdoorsnede van de bevolking meedoet (en niet alleen degenen die bovengemiddeld geïnteresseerd zijn in het onderwerp of de politiek) en 2) meer mensen betrokken worden
- Burgerberaden versterken de democratie. In het geval van burgerberaden over de energietransitie betekent dat: adequaat, rechtvaardig en integraal energiebeleid dat voortkomt uit samenwerking met burgers en gedragen wordt door de samenleving. Burgerberaden zijn dus geen vervanging van de huidige representatieve democratie, maar een aanvulling daarop. De energietransitie heeft alles in zich om een gezamenlijk project te worden: een project waarin politiek, maatschappelijk middenveld, bedrijfsleven én burgers gelijkwaardige partners zijn die elkaar versterken. Laat iedere RES-regio minimaal één burgerberaad organiseren, om zo burgers meer te betrekken en de kans te vergroten dat de energietransitie glansrijk zal slagen. Burgerberaden vormen namelijk het ingrediënt voor een democratie die opgewassen is tegen de uitdagingen van de 21e eeuw.

Bron:

- https://static1.squarespace.com/static/5fbd570fdf054156f6fdc5c3/t/6013ff506afb191ce331cab7/1611923281288/erberaad_t.b.v._hoorzitting_rondetafelgesprek_Regionale_Energiestrategie%CC%88n_d.d._27_januari_2021.pdf
- Boek 'Nu is het aan ons', Eva Rovers (De Correspondent)

Lorette der Kinderen en Esther Verwijs

Blyde Benelux
www.blyde.nl